

Ympäristötarkastajan viran perustaminen

Kaupunginhallitus 12.12.2022 § 347
1624/01.01.00/2022

Valmistelijat / lisätiedot:
Ahonen Tanja
etunimi.sukunimi@kuopio.fi puh. 044 718 2141

Päätösehdotus kaupunginjohtaja Pirhonen Jarmo

Kaupunginhallitus hyväksyy ympäristöjohtajan esityksen.

Päätös Merkitään, että esittelijänä asiakohdassa toimi kaupunginjohtajan poissa ollessa apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllönen.

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.

Selostus **ympäristöjohtaja Tanja Ahonen**

Kaupunkiympäristön palvelualueella sijaitseva ympäristö- ja rakennuslautakunta toimii Kuopion kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena. Lautakunnan delegoimien tehtävien lisäksi ympäristötarkastajat hoitavat myös muun muassa ympäristön tilan seurantaan liittyviä tehtäviä. Ympäristönsuojeluyksikössä on jo usean vuoden ajan ollut resurssipulaa ympäristötarkastajien määrässä. Uuden viran tarve konkretisoitui jo ennen vuoden 2019 YT-neuvotteluja, mutta jäi silloin taloudellisten tehostamistoimenpiteiden vuoksi odottamaan myöhempää aikaa.

Ympäristönsuojeluyksikössä on prosesseja ja työskentelytapoja tehostettu muun muassa tiimityöskentelyn uudelleenorganisoinnilla, lupakäsittelyjen digitalisoinnilla, henkilöstön erikoistumisella yksittäisiin toimialoihin ja toimialakohtaisilla selvityksillä. Valvontasuunnitelmat ja -ohjelmat on kuitenkin jouduttu rakentamaan henkilöresurssien mukaan, ei lainsäädännön edellyttämän valvontatarpeen mukaan, eikä edes näitä ohjelmia ole pystytty täysimääräisesti toteuttamaan puhumattakaan suunnitelman ulkopuolisesta valvonnan tarpeesta, johon lainsäädäntö viranomaista kuitenkin velvoittaa. Asiakkailta ja sidosryhmiltä on saatu jonkin verran palautetta, että ympäristöviranomaisen ei valvo ja puutu tarpeeksi. Jälkivalvonta on aina työläämpää ja prosessit pidempiä kuin ennaltaehkäisy.

Maantieteellisen alueen kasvu

2010-luvun kuntaliitoksissa (Karttula, Nilsiä, Maaninka ja Juankoski) ympäristönsuojeluun tuli kaksi ympäristötarkastajan virkaa neljää liittyvää kuntaa kohti. Jo pelkästään tämä aiheuttaa resurssivajetta. On täysin kestämaton tilanne, että kaksi tarkastajaa hoitaisi näin suurta lisäaluetta, neljää entistä itsenäistä kuntaa (joista Juankoski itse asiassa sisältää kolme entistä kuntaa ja kuntakeskusta). Nämä alueet ovat ympäristönsuojelun kannalta erittäin maatalousvaltaisia, ranta- ja kesämökkivaltaisia (ranta-alueiden jätevesivalvonta) ja joihin sisältyy merkittäviä pohjavesialueita ja niille sijoittuvia teollisia toimintoja (mm. lähes koko Nilsiä keskusta-alue). Lisäksi alueeseen kuuluu Tahkon matkailualue, jolle monipuolisen yritys- ja tapahtumatoiminnan vuoksi sijoittuu monenlaisia luvitettavia toimintoja varsin valitusherkälle alueelle. Kuntaliitosten jälkeen Kuopion kaupunki on Suomen suurin

maidontuottajakunta, toiseksi suurin naudanlihatuottajakunta ja Suomen suurin kesämökkikunta. Nämä ovat kaupungille positiivisia asioita, mutta ympäristönsuojeluviranomaiselta vaaditaan sekä henkilöresursseja että hyvin monipuolista erityisosaamista. Vesihuoltolain valvonnan kannalta Kuopiossa on maan toiseksi eniten vesihuolto-osuuskuntia.

Lainsäädännön muutokset ja kehitys

Lainsäädäntömuutoksilla on siirretty aikaisemmin valtion valvomia ympäristöluvitettuja kohteita kuntien valvontaan ja tarvittaessa uudelleen luvitettavaksi. Kuopion alueellisen ympäristösuojelupalvelujen valvontaan on siirtynyt esim. autopurkaamoja, ammattimaisia tai laitospöytäjäätteen käsittelypaikkoja, betonituotetehtaita sekä eläinsuojia. Eläinsuojat näistä suurin toimiala (55 ELY:ltä siirtynyttä valvontakohdetta). Vaikka eläinsuojia on lopettanut vuosittain muutamia ja valvontakohteiden määrä on hiukan laskenut huippuvuosista, ovat valtiolta siirtyneet suurimmat kohteet pääasiassa toiminnassa. Näitä vaativampia valvontakohteita tulisi tarkastaa useammin kuin mikä on nykyisillä resursseilla toteutunut. Yleisessä ilmoitusmenettelyssä, joka vastaa vaativuudeltaan ja käsittelytavaltaan ympäristölupamenettelyä ja jonka piirissä kunnissa käsiteltävät eläinsuojat ovat, on määrätty, että ilmoitus on tehtävä vähintään 120 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Viranomaisen on siten kyettävä hoitamaan prosessi tässä määräajassa, joka on niukka isojen maatilojen kanssa. Näin lainsäädäntö pakkopriorisoi tietyn prosessin muiden kiireellistenkään tehtävien edelle.

Ranta- ja pohjavesialueiden kiinteistöjen jätevesien valvontaan tarvitaan panostusta. Suuri osa kiinteistöistä, joiden olisi pitänyt uudistaa jätevesijärjestelmät vuoden 2019 aikana, eivät ole sitä vielä kukaan tehneet. Vanhojen järjestelmien osalta valvonta on hidasta ja työlästä mm. siksi, että osa kiinteistöjen omistajista ei edes itse tiedä, miten jätevedet heidän kiinteistöllään käsitellään. Näissä tapauksissa jätevesien käsittely ei useinkaan ole nykyvaatimuksia lähelläkään.

Jätelainsäädäntöä on uudistettu merkittävästi 2021 ja sen jälkeen uudistetaan alempia jättesäädöksiä. Jätehuollon osalta on ja tulee jatkossa olemaan tarvetta vielä enemmän valvoa pientä ja keskisuurta yritystoimintaa yhä enemmän ja säännöllisemmin. Työtä on tehty otantoina kesätyöntekijöiden avustuksella. Koska kesätyöntekijöillä ei ole virkaa, jää havaittuihin epäkohtiin puuttuminen, määräysten antaminen ja valvominen ympäristötarkastajille. Uudistuneen jätelainsäädännön mukaan myös PK-yrityksille on säädetty hyötyjätteiden erilliskeräysvelvoitteita. Velvoitteiden toteutumisesta ei ole mitään tietoa, sillä resurssit eivät valvontaan riitä. Valvottavien kohteiden lukumäärää ei ole pystytty puuttuvien tietolähteiden vuoksi kartoittamaan, mutta Kuopiossakin velvoitteiden voidaan arvioida koskevan jopa tuhansia yrityksiä.

Jätehuollon säädännössä on tulossa vuosina 2022–2024 toiminnanharjoittajille merkittäviä raportointi- ja tiedontallennusvelvoitteita, joita kunnankin tulee valvoa yritystensä osalta, mm. siirtokirjavelvoitteet, hävikkiruuan raportointivelvoitteet.

Kuntalais- ja naapurivalitusten lisääntyminen

Kuntalaisten ja muiden viranomaisten tekemiin valituksiin ja ilmiäntöihin liittyvät valvonta-asiat ovat lisääntyneet viime vuosina merkittävästi. Pahimmillaan ne johtavat vuosia kestäviin sekä hallinnollisiin- että

rikosprosesseihin. Prosesseja on Kuopion kokoisessa kaupungissa menossa useita vuosittain, ja niitä tulisi käynnistää yhä enemmän. Muutos kuntalaisten käyttäytymisessä ja valituserkkyudessa on merkittävä. Myös hallinnollisten prosessien monimutkaistumisessa ja valituserkkyudessa muutos on merkittävä. Viimeisin huomio ei koske pelkästään ympäristönsuojeluviranomaista, vaan ylipäänsä hallinnollisia prosesseja.

Kunnan tulisi tehdä omien kehotus- ja pakkokeinojen käyttöprosessiensa ohella epäillyistä ympäristörikoksista ja -rikkomuksesta tutkintapyyntöjä poliisille entistä useammin. Muun muassa kiertotalouden lisääntyminen, teollisuuden ja maanrakentamisen sivuvirtojen ja uusiomateriaalien hyödyntäminen on avannut uusia mahdollisuuksia talousrikollisuuteen.

Taloudelliset vaikutukset

Ympäristönsuojeluviranomainen ei pysty rahoittamaan toimintaansa pelkästään lupa- ja tarkastusmaksuilla. Maksutaksa perustuu lainsäädäntöön kunkin erityislain osalta. Uuden tarkastajanviran kuluja ei siten pystytä kattamaan mahdollisesti lisääntyvillä tarkastusmaksuilla. Lupamaksuihin ei oletettavasti tule lisäystä, koska lupien kirjoittaminen on aiemminkin priorisoitu ensisijaisiin tehtäviin. Asiantuntijarahoista on jo 2010–2022 talousarvion valmisteluissa säästetty kaikkiaan noin 100 000 €, mm. koska ulkopuolelta ostettavaa asiantuntijatyötä ei ole ehditty ohjaamaan, eikä siten ole tilattu, ja säästyneitä rahoja käytetään pysyvän asiantuntijan palkkaamiseen viranomaistehtäviin.

Uusi ympäristötarkastajan virka sisältyy kaupunkiympäristön palvelualueen henkilöstösuunnitelmaan ja on otettu huomioon vuoden 2023 talousarviossa.

Yksikön kokonaistilanne

Edellä esitetyt perustelut liittyvä aliresursoituihin jätelainsäädännön valvonta tehtäviin ja maaseutupainotteisiin asioihin. Näitä tehtäviä hoitavat viranhaltijat hoitavat edellä mainittujen lisäksi myös mm. roskaantumisasiota ja maastoliikennelain mukaisia asioita, joista varsinkin jälkimmäiset ovat kausittain varsin työllistäviä.

Ympäristönsuojelutarkastajat ovat arkityössään jakautune Uuden tarkastajan viran toimialaan on tarkoitus sijoittaa tehtäviä jossakin määrin molemmista tiimeistä, jolloin työmäärä helpottuisi molemmissa tiimeissä. et kahteen tiimiin. Edellä mainitut perustelut kohdistuvat vain toiseen tiimiin. Teollisia toimintoja, runsaslukuisia maa-ainelupia ja myös runsaslukuisia maisematyölupia luvittava ja valvova tiimi on myös kärsinyt kausittain pahastakin henkilöresurssipulasta johtuen mm. useista henkilövaihdoksista ja pitkistä poissaoloista, joihin ei aina saada asiaa osaavaa sijaista. Tämän vuoksi tiimistä toiseen ei ole pystytty antamaan määräänsä enempää apua. Tehtäviä ja toimialoja on tiimien välillä uudelleenkohdistettu ja optimoitu, ja varamiesjärjestelyä on myös ympäristönsuojelusunnittelijoiden puolelta.

Asiantuntijoiden tiimiytyminen johtuu työskentelytapojen lisäksi myös siitä, että ympäristönsuojelu on KYP:n ainoa yksikkö, jossa ei ole päällikköä, vaan asiakkuusjohtaja on suoraan lähiesimies. Tämän vuoksi tiimit tekevät työohjelmansa yms. lähiesimiestyön pääasiallisesti asiantuntijoiden keskinäisesti. Viimeaikaisissa rekrytoinneissa on onnistuttu, poislähteneiden tilalle on saatu osaavia uusia tarkastajia. Henkilömäärä on kuitenkin vuodesta toiseen ollut liian pieni tehtävien määrän koko ajan kasvaessa.

Kuopion kaupungin hallintosäännön 54 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus päättää viran perustamisesta ja perustamisen yhteydessä viran palkkauksesta.

Vaikutusten arviointi

Esitys

Esitän kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus

- perustaa ympäristötarkastajan viran kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiseen 1.1.2023 lukien.
- viran palkkaus on 3744,53 euroa/kk.
- virkaan valittavalta henkilöltä edellytetään soveltuvaa korkeakoulututkintoa sekä työkokemusta ja perehtyneisyyttä viran toimialalta.

Liitteet